

⁹ Там само.

¹⁰ Про нотаріат : Закон України від 2 вересня 1993 р. № 3426-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 39. – Ст. 383.

Резюме

Строкач І. І. Деякі проблемні питання виконавчого напису нотаріуса в судовому процесі.

Наукова стаття присвячена деяким особливостям розгляду судами справ про оскарження виконавчого напису нотаріуса. Проведено аналіз основних причин оскарження даної категорії справ до суду. Автором досліджено недоліки чинного законодавства України та сформульовано пропозиції щодо вдосконалення нормативного регулювання цього інституту.

Ключові слова: виконавчий напис, нотаріус, нотаріальна дія, суд, юрисдикція.

Резюме

Строкач И. И. Некоторые проблемные вопросы исполнительной надписи нотариуса в судебном процессе.

Научная статья посвящена рассмотрению некоторых особенностей рассмотрения судами дел об оспаривании исполнительной надписи нотариуса. Проведен анализ основных причин обжалования данной категории дел в суде. Автором исследованы недостатки действующего законодательства Украины и сформулированы предложения по совершенствованию нормативного регулирования этого института.

Ключевые слова: исполнительная надпись, нотариус, нотариальное действие, суд, юрисдикция.

Summary

Strokach I. Some problematic issues of executive notary notation in the judicial process.

The scientific article is devoted to some peculiarities of consideration of cases challenging the writ notary. In this article the author analyzes the main reasons for the appeal of the category of cases in court. The author studied the shortcomings of current legislation of Ukraine and formulates proposals to improve the regulation of the institution.

Key words: executive inscription, notary, notary action, court, jurisdiction.

УДК:340.13

О. А. ЧАБАН

Олена Анатоліївна Чабан, аспірант Київського університету права НАН України

**ПАСИВНІ СУБ'ЄКТИ ПРАВА ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ
НА ТАЄМНИЦЮ ПРО СТАН ЗДОРОВ'Я**

У цьому дослідженні основна увага приділяється характеристиці та класифікації пасивних суб'єктів права фізичної особи на таємницю про стан здоров'я.

Для дослідження вказаної мети визначено такі завдання:

– проаналізувати сучасний стан нормативно-правового забезпечення здійснення права фізичної особи на таємницю про стан здоров'я в Україні та за кордоном, приділяючи увагу суб'єктами, які є зобов'язаними зберігати відомості про стан здоров'я особи конфіденційними;

– систематизувати існуючі наукові здобутки в сфері суспільних відносин, що є предметом дослідження;

– запропонувати авторську класифікацію зобов'язаних суб'єктів права фізичної особи на таємницю про стан здоров'я.

Актуальність роботи обумовлена тим, що не зважаючи на те, що суб'єктам, які зобов'язані зберігати таємницю про стан здоров'я, приділялась активна увага вітчизняних та закордонних дослідників, поза науковим аналізом залишилась низка питань. Зокрема, статус осіб, яким інформація про стан здоров'я стає відомою незалежно від професійних або службових обов'язків, а також статус держави у суспільних відносинах, що є предметом нашого дослідження.

Так, суб'єкти, які зобов'язані зберігати таємницю про стан здоров'я, досліджувались С. Г. Стеценком, І. Я. Сенютою, М. Н. Малєною, І. В. Шатковською, С. В. Агісвець, Андре Л'єнар та іншими вітчизняними і зарубіжними науковцями. Особлива увага в роботах зазначених дослідників приділялась визначенню кола зобов'язаних суб'єктів та їх класифікації. Для нашого дослідження також вбачається необхідним визначити, хто є зобов'язаним зберігати таємницю про стан здоров'я особи та зробити класифікацію вказаних суб'єктів.

На рівні теорії всі вітчизняні дослідники одностайні у твердженні, що не тільки лікарі є зобов'язаними суб'єктами лікарської таємниці. Так, М. Н. Малєїна зазначає, що обов'язок збереження таємниці, яка стала відома особі у зв'язку із виконанням професійного обов'язку, покладається не тільки на лікарів, а й на середній медичний персонал та всіх тих, хто працює у медичному закладі, у тому числі й на фармацевтів¹.

Більш розширене коло зобов'язаних суб'єктів ми бачимо у класифікації, запропонованій С. Г. Стеценко та І. В. Шатковською, які до основних суб'єктів збереження лікарської таємниці відносять також осіб, що навчаються (студентів вищих і середніх медичних закладів), працівників страхових організацій, посадових осіб органів управління охороною здоров'я (головні лікарі, керівники структурних підрозділів міністерства та ін.), працівників судових та правоохоронних органів, яким інформація, що становить лікарську таємницю, стала відомою завдяки професійним обов'язкам².

І. Я. Сенюта диференціює суб'єктів, що є об'єктом дослідження, за двома групами: «медичні працівники» (головні лікарі, їх заступники, лікарі, медичні сестри, акушери, санітари та ін.) та «інші особи», яким у зв'язку з виконанням професійних обов'язків стала відома інформація, яку не можна розголошувати. До таких інших осіб, окрім суб'єктів, запропонованих С. Г. Стеценко та І. В. Шатковською, дослідниця відносить також працівників освітніх закладів (дошкільні навчальні заклади, загальноосвітні школи соціальної реабілітації, навчально-реабілітаційні центри тощо)³. Погоджуючись з тим, що особи – працівники освітніх закладів можуть у зв'язку із професійною діяльністю отримувати інформацію про стан здоров'я особи, підтримуємо доцільність віднесення таких осіб до пасивних суб'єктів лікарської таємниці.

Цікавою є наукова позиція О. В. Кохановської, яка в сфері інформаційних відносин виділяє дві категорії зобов'язаних осіб: загальну і спеціальну. До загальної категорії належать практично всі суб'єкти права на інформацію – як фізичні, так і юридичні особи, за винятком самої управоможеної особи. Спеціальна категорія зобов'язаних суб'єктів особистих немайнових відносин включає, зокрема, всі організації, працівників у цих організаціях, які в межах, встановлених законом, мають причетність до здоров'я, особистого життя тощо⁴. Поділяючи зазначену позицію, розглянемо на рівні закону, які особи визначаються законодавцем зобов'язаними суб'єктами права, що є предметом нашого дослідження. Виходячи із положень ст. 145 ККУ та ст. 40 Основ законодавства України про охорону здоров'я, пасивним суб'єктом лікарської таємниці є будь-яка особа, якій у зв'язку із виконанням професійних або службових обов'язків стала відома інформація про стан здоров'я особи. Тобто, у зазначених випадках, зобов'язання виникає у особи, яка отримує відомості, що є об'єктом таємниці, під час виконання професійної або службової діяльності. Більш того, рід професії та діяльності не є експліцитно визначеними та не обмежуються тільки медичною сферою. Таке визначення зобов'язаних суб'єктів корелює із принципами класифікації зазначених суб'єктів, запропонованими С. Г. Стеценко, І. В. Шатковською та І. Я. Сенютою.

Водночас ЦКУ коло зобов'язаних суб'єктів значно розширює, зобов'язуючи фізичну особу утримуватись від поширення інформації про стан здоров'я особи, яка стала їй відома у зв'язку із виконанням службових обов'язків або з інших джерел⁵. Тобто, незалежно від джерела отримання інформації, яке може бути як пов'язаним із виконанням професійною діяльністю, так і не пов'язаним – законодавець зобов'язує зберігати інформацію про стан здоров'я особи у таємниці всіх без винятку осіб, яким така інформація стає відомою. Проаналізуємо, чи є виправданим таке визначення пасивних суб'єктів права фізичної особи на таємницю про стан здоров'я.

По-перше, говорячи про суб'єктів – фізичних осіб, до зобов'язаних осіб належать всі медичні працівники, незалежно від посади та кваліфікації (головні лікарі, їх заступники, лікарі, медичні сестри, акушери, санітари тощо) та фармацевтичні працівники (провізори, фармацевти, керівники й інші робітники аптек та фармацевтичних магазинів, закладів). До наступної групи віднесемо інших осіб, яким у зв'язку з виконанням професійних обов'язків стала відома інформація, яку не можна розголошувати. Це – особи, які працюють у закладах охорони здоров'я, проте не є представниками медичної та або фармацевтичної професії (адміністративні працівники: реєстратори, працівники архівів, працівники їдальні, водії, охоронці тощо); студенти, які мають доступ до відомостей, що становлять медичну таємницю при проходженні навчання і практики у закладах охорони здоров'я; представники страхових компаній та організацій; працівники управління охорони здоров'я органів державної влади та органів місцевого самоврядування; працівники освітніх закладів (дошкільні навчальні заклади, загальноосвітні школи соціальної реабілітації, навчально-реабілітаційні центри тощо); особи, яким відомості були передані у встановленому законом порядку (органи дізнання, досудового слідства, суди тощо). Крім вже зазначених категорій зобов'язаних суб'єктів, видається доцільним виділити групу осіб, яким інформація про стан здоров'я особи, може бути повідомлена або відома незалежно від їх професійних або службових обов'язків. До такої групи належать, наприклад, родичі, яким повідомляється інформація про стан здоров'я померлої особи. Такі особи одночасно виступають активним суб'єктом посттанативного права на таємницю про стан здоров'я та пасивним суб'єктом щодо всіх інших осіб, що перебувають у родинному зв'язку із померлою особою. До цієї категорії можуть належати також довірені особи з питань здоров'я, подружжя та наречені, яким повідомлено інформацію про стан здоров'я один одного і які одночасно мають зобов'язання не розголошувати такі відомості третім особам. Особи, яким відомості, що містять лікарську таємницю, повідомлені або до яких отримано доступ помилково, також повинні мати зобов'язання зберігати таку інформацію у таємниці.

Крім того, батьки, законні представники осіб, визнаних у встановленому порядку недієздатними, також мають подвійний статус як активного, так і пасивного суб'єкта. Так, наприклад, бачимо експліцитну вимогу законодавця, щодо їх зобов'язання забезпечити збереження умов конфіденційності даних про ВЛІ-статус осіб, інтереси яких вони представляють⁶. Отже, визначення зобов'язаними суб'єктами всіх фізичних осіб, яким інформація про стан здоров'я особи стала відома як у зв'язку з виконанням професійних обов'язків, так і з інших джерел, що пропонується Цивільним Кодексом України, вбачається обґрунтованим. Однак

варто зазначити, що, чинне законодавство України обмежується визначенням зобов'язаних суб'єктів права фізичної особи на таємницю про стан здоров'я – фізичних осіб. Щодо зобов'язань юридичних осіб, а також держави, законодавець їх експліцитно не зазначає. Водночас такі суб'єкти також виступають зобов'язаними у сфері суспільних відносин, що є предметом нашого дослідження. Так, як уже зазначалось у попередніх авторських дослідженнях, держава формулюючи, «створюючи» право, як мінімум, у його нормативному розумінні, визначає основні права та зобов'язання всіх суб'єктів суспільних відносин, включаючи і свої, а також несе відповідальність за «створений» правовий механізм. Отже, держава виступає зобов'язаним суб'єктом, у тому числі і права фізичної особи на таємницю про стан здоров'я.

Підсумовуючи наведене вище, видається доцільним запропонувати таку класифікацію пасивних суб'єктів права фізичної особи на таємницю про стан здоров'я:

– особи, яким інформація про стан здоров'я стала відома під час виконання професійних обов'язків (медичні, фармацевтичні, адміністративні працівники, працівники освіти, страхових компаній, органів дізнання, досудового слідства, судді тощо);

– особи, яким інформація стала відома незалежно від їх професійних або службових обов'язків (родичі померлої особи, довірені особи з питань здоров'я, подружжя, наречені, батьки, законні представники осіб, визнаних у встановленому законом порядку недієздатними, особи, що отримали доступ до лікарської таємниці помилково тощо);

– держава.

¹ *Малеина М. Н.* Человек и медицина в современном праве : учеб. и практ. пособ. / М. Н. Малеина. – М. : БЕК, 1995. – 260 с. – С. 130.

² *Стеценко С. Г.* Медичне право України: правове забезпечення лікарської таємниці / С. Г. Стеценко, І. В. Шатковська. – К. : Атіка, 2010. – 142 с. – С. 63.

³ *Сенюта І. Я.* Медичне право: право людини на охорону здоров'я / І. Я. Сенюта. – Л. : Астролябія, 2007. – 224 с. – С. 193.

⁴ *Кохановська О. В.* Теоретичні проблеми інформаційних відносин у цивільному праві / О. В. Кохановська. – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2006. – 463 с. – С. 222.

⁵ Цивільний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. – 2 е вид., перероб. і доп. / за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – Т. I. – 832 с. – С. 476.

⁶ Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ : Закон України від 12 грудня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 11. – Ст. 152 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1972-12>

Резюме

Чабан О. А. Пасивні суб'єкти права фізичної особи на таємницю про стан здоров'я.

Стаття присвячена аналізу пасивних суб'єктів права фізичної особи на таємницю про стан здоров'я. Наукову увагу приділено як суб'єктам – фізичним особам, так і юридичним, включаючи й державу. Виділено окрему групу осіб, яким інформація про стан здоров'я особи може бути повідомлена або відома незалежно від їх професійних або службових обов'язків. Виконано класифікацію пасивних суб'єктів права фізичної особи на таємницю про стан здоров'я.

Ключові слова: таємниця про стан здоров'я, зобов'язаний суб'єкт права, фізична особа, юридична особа, держава, посттанативне право, довірена особа з питань здоров'я.

Резюме

Чабан Е. А. Пассивные субъекты права физического лица на тайну о состоянии здоровья.

В статье внимание уделяется анализу пассивных субъектов права физического лица на тайну о состоянии здоровья. Научное внимание уделено как субъектам – физическим лицам, так и юридическим, в том числе и государству. Выделена отдельная группа лиц, которым информация о состоянии здоровья может быть сообщена либо известна независимо от их профессиональных либо служебных обязанностей. Проведена классификация пассивных субъектов права физического лица на тайну о состоянии здоровья.

Ключевые слова: тайна о состоянии здоровья, обязанный субъект права, физическое лицо, юридическое лицо, государство, посттанативное право, доверенное лицо по вопросам здоровья.

Summary

Chaban O. Persons bound with obligation to keep health data confidential.

This article is dedicated to the analysis of the persons who are bound with the obligation to keep the health data confidential. This issue is not new for the researchers, it was analyzed by S. Stetsenko, I. Senyuta, M. Maleina, I. Shatkovska, S. Agievets, Andre Lienar and other Ukrainian and foreign researchers. Each of the indicated researcher offered the classification of the persons bound with obligation to keep the health data confidential and all of them agree that not only doctors are bound with the said confidentiality obligation.

Key words: health data confidentiality, person bound with confidentiality, natural person, legal entity, state, postmortem right, authorized representative for health issues.